

О.І. Коваленко

кандидат юридичних наук, доцент,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Н.О. Коваленко

ад'юнкт,
Донецький юридичний інститут
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. Дідоренка

Сучасні аспекти створення договірної та фінансово-організаційного корпоративно-господарського модуля забезпечення прав туристів

У статті вперше автори розглядають у сукупності корпоративні права учасників туристичного бізнесу та практику організаційних питань їх захисту через договори застави як частки майна, так і гарантовані способи реалізації корпоративних прав.

В статье впервые авторы рассматривают в совокупности корпоративные права участников туристического бизнеса и практику организационных вопросов их защиты через договоры залога как части имущества, так и гарантированные способы реализации корпоративных прав.

In the article the authors first insist consider together the right corporate members tourism business, and organizational practices of protection through collateral agreements as part of the property and guaranteed way of corporate rights.

Ключові слова: туризм, договори, партнерські зв'язки, договори на туристичне обслуговування, договори на екскурсійне обслуговування, договори на готельне обслуговування, туристичні ваучери, агентські договори, корпоративні права учасників туристичного партнерства, гарантовані способи реалізації корпоративних прав, застава майна, застава частки майна.

Постановка проблеми

Множинність договірних взаємовідносин та партнерських зв'язків у сучасних умовах за допомогою договорів застави корпоративних прав (частки), їх реєстрації та такими юридичними формами як туристичними ваучерами, агентськими договорами, повинні забезпечити всім учасникам цих відносин, особливо туристам, гарантований механізм захисту їх прав (згідно модуля наслідків тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми застави корпоративних прав розглядають в цілому лише В. Кравчук [1] та В.А. Січевлюк [2]. При цьому, В.А. Січевлюк глибше досліджує заставу корпоративних прав через договори застави прав господарських товариств.

Невирішені раніше частини загальної проблеми

Особливо важливо, щоб у туристичному бізнесі права туристів завжди були забезпечені (застраховані від різних обставин за допомогою застави майна, прав на майно як юридичних, так і фізичних осіб). Автори вважають необхідним вве-

дення до туристичних та агентських договорів додаткових положень про форми контролю за своєчасним виконанням сторонами не тільки зобов'язань, а, що ще важливіше, контролю за правовим регулюванням реєстрації застави корпоративних прав.

Формулювання цілей статті

Акцентувати увагу на значенні захисту корпоративних прав, особливо їх застави в туристичному бізнесі, та створити цивільно-господарський модуль регулювання цих відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження

Вітчизняна туристична галузь відіграє надзвичайно важливу роль у соціально-економічному житті країни. Зростає її статус та зацікавленість держави в подальшому розвитку галузі, посилюється вплив туризму практично на всі сфери життя і діяльності людини. Прийнятий Верховною Радою України 15 вересня 1995 року Закон України «Про туризм» [3] констатує: «Держава проголошує туризм одним із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки і створює сприятливі умови для туристичної діяльності». Наведена дефініція повністю відповідає рекомендаціям Гаазької міжпарламентської конференції з туризму (10-14 квітня 1989 р.) – найавторитетнішого туристичного форуму сучасності, де зазначено: «Країни повинні визначити свої національні пріоритети та роль туризму в «ієрархії» таких пріоритетів, а також оптимальну стратегію розвитку туризму в рамках цих пріоритетів» [4]. Рекомендації конференції містять також тези, що мають винятково важливе значення для розвитку туризму. Вони стосуються ролі парламентських, урядових та інших державних інституцій в організації туристичної діяльності, а також планування розвитку туризму: «Необхідно, щоб державна влада на всіх рівнях у всіх країнах, особливо парламенти, відігравали активну роль у справі створення сприятливих умов для туризму і, зокрема, надавали фінансові та інші ресурси для реалізації всеохоплюючих програм, присвячених туризму» [4].

У цілому ж, державна політика в галузі туризму визначається Верховною Радою України. Згідно із Законом України «Про туризм» [3] основними напрямками державної політики в цій сфері є: залучення громадян до раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, природним середовищем, організації оздоровлення населення; забезпечення раціонального використання та збереження туристичних ресурсів, становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, створення ефективної системи туристичної діяльності для забезпечення потреб внутрішнього та іноземного туризму; створення та вдосконалення нормативно-правової бази в галузі туризму відповідно до чинного законодавства України, міжнародних норм і правил; захист прав та інтересів держави в галузі туризму; створення сприятливого для розвитку туризму податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів контролю; створення економічних умов, які стимулюють розвиток туризму; запровадження пільгових умов для організації туристичної та екскурсійної роботи серед дітей, підлітків, молоді, інвалідів та малозабезпечених верств населення; залучення національних та іноземних інвестицій у розвиток туристичної індустрії; встановлення порядку стандартизації, сертифікації та ліцензування в галузі туризму; впровадження системи статистичної звітності суб'єктів туристичної діяльності; визначення порядку управління державною власністю в галузі туризму; створення рівних можливостей на ринку туристичних послуг для суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності, сприяння роз-

витку конкуренції, забезпечення дотримання у цій галузі антимонопольного законодавства; забезпечення безпеки туристів, захист їх прав, інтересів та майна; підтримка розвитку туризму в регіонах, визначення статусу окремих туристичних центрів, створення умов для пріоритетного розвитку туристичної індустрії; організація та розвиток системи наукового забезпечення галузі туризму, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів; розвиток співробітництва із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, участь у міжнародних програмах розвитку туризму, розробка та укладання міжнародних двосторонніх і багатосторонніх договорів у галузі туризму та визначення механізму їх реалізації.

Закон України «Про туризм» [3] констатує, що центральним органом державної виконавчої влади в галузі туризму є Державний комітет України по туризму, повноваження якого визначаються цим Законом та положенням, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Але у зв'язку з неодноразовою реорганізацією структурних підрозділів уряду Державний комітет України по туризму було реформовано, спочатку в Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму шляхом об'єднання з іншими комітетами, а з 2002 року створено Державну туристичну адміністрацію України, яка є правонаступником вищевказаних формувань, реалізує державну політику в галузі туризму і несе відповідальність за подальший його розвиток.

Орган державної виконавчої влади в галузі туризму бере участь у підготовці проектів законодавчих та інших нормативних актів з питань туризму. У межах своїх повноважень він розробляє і затверджує нормативні акти, узагальнює практику застосування законодавства та вносить пропозиції щодо його вдосконалення; визначає перспективи та напрями розвитку внутрішнього та міжнародного туризму, його матеріально-технічної та соціальної бази, забезпечує їх виконання; координує діяльність міністерств і відомств, туристичних підприємств та організацій незалежно від форм власності у питаннях, пов'язаних з прийомом та обслуговуванням туристів в Україні та організацією туристичних поїздок за кордон; організовує інформаційну, рекламну та видавничу діяльність з питань туристичної діяльності; сприяє розвитку конкуренції на ринку туристичних послуг, створює рівні можливості на ньому для всіх суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності; здійснює ліцензування (позбавляє ліцензій) діяльності суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності, що надають туристичні послуги. Разом із Державним комітетом України по стандартизації, метрології та сертифікації встановлює державні стандарти у сфері туристичних послуг, проводить сертифікацію та атестацію туристичних підприємств, контролює виконання ними умов та правил прийому і обслуговування туристів; організує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, проведення науково-дослідних робіт у галузі туризму; бере участь у зовнішньоекономічній діяльності в галузі туризму, представляє інтереси України з питань туризму в інших країнах та міжнародних організаціях, укладає відповідно до чинного законодавства міжнародні угоди, відкриває туристичні представництва за кордоном.

Рішення органу державної виконавчої влади в галузі туризму, що регулюють питання туризму та видані в межах його повноважень, є обов'язковими для міністерств і відомств, місцевих органів державної виконавчої влади, суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності, туристів. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади в галузі туризму визначаються положеннями про них, які затверджуються місцевими органами державної виконавчої влади за погодженням із центральним органом державної виконавчої влади в галузі туризму.

Нормативно-правова база туристичної діяльності регулюється як спе-

ціальним, так і загальним законодавством. До норм загального законодавства належать: Конституція України, якою закріплені основні права і свободи людини, їх гарантії; закони України, Цивільний Кодекс України [5], Господарський кодекс України [6], що є основою державного регулювання безпеки товарів і послуг з метою захисту людини, її майнового та природного середовища; «Про захист прав споживачів» [7], «Про порядок виїзду із України і в'їзду в Україну громадян України» [8]; «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті»; «Про страхування» [9]; «Про рекламу»; «Про державний кордон України»; «Про охорону навколишнього природного середовища»; «Про правовий статус іноземців»; «Про зовнішньоекономічну діяльність» [10]; «Про господарські товариства» [11]; «Про охорону культурної спадщини» тощо.

Із великої кількості юридичних актів, які регулюють усі напрямки туристичного підприємства, визначальними є Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України та Закон України «Про господарські товариства» [11], статут підприємства, а також узгоджений з чинним законодавством колективний договір, що регулює відносини трудового колективу з адміністрацією підприємства. Наведені акти визначають види та організаційні форми підприємств, правила їхнього створення і ліквідації, механізм здійснення ними підприємницької діяльності; створює однакові правові умови для функціонування підприємств незалежно від форм власності і системи господарювання; забезпечує самостійність підприємств, чітко фіксує їхні права та відповідальність у здійсненні господарської діяльності, регулює відносини з іншими суб'єктами господарювання і державою.

Будь-яке підприємство діє на підставі статуту, тобто певного зібрання обов'язкових правил, що регулюють його індивідуальну діяльність та взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання. Статут має відповідати основним положенням чинного законодавства України, затверджується засновником (засновниками) підприємства. У статуті підприємства визначаються: точне найменування та місцезнаходження підприємства; засновник (засновники); основна місія і цілі діяльності; органи управління та порядок їхнього формування; компетенція (повноваження) трудового колективу та його виборних органів; джерела та порядок утворення майна; умови реорганізації і припинення існування.

У туристичному підприємстві, як і в будь-якому іншому, важливу соціальну роль відіграє колективний договір – угода між трудовим колективом та адміністрацією. Колективним договором регулюються виробничі, трудові та економічні відносини трудового колективу з адміністрацією (власником) будь-якого підприємства, яке використовує найману працю. Важливо зазначити, що на діяльність туристичного підприємства поширюється дія всіх законодавчих актів, регламентуючих підприємництво в Україні взагалі. Загальні положення щодо підприємництва (суб'єкти, свобода, обмеження, принципи та організаційні форми); умови здійснення підприємництва (державна реєстрація, право найму працівників і соціальні гарантії, відповідальність суб'єктів, припинення діяльності); відносини підприємця і держави (гарантії прав, державні підтримка та регулювання, діяльність іноземних підприємств, міжнародні договори).

Організація туристичної діяльності, як і господарювання в усіх сферах підприємництва, базується виключно на договірних взаємовідносинах. Це ще раз підтверджує гіпотезу про те, що саме договори є визначальною і по суті єдиною правовою формою партнерських взаємовідносин. Договір (угода, контракт) – це форма документального закріплення партнерських зв'язків (предмета договору, взаємних прав та обов'язків, наслідків порушення домовленостей), яка

опосередковує взаємини в процесі виробництва і реалізації продукції чи надання різноманітних послуг. У ринковій системі господарювання застосовують два види договорів: установчий та підприємницький. Установчий договір засвідчує бажання фізичних чи юридичних осіб щодо заснування нового організаційно-правового утворення для реалізації конкретної підприємницької ідеї. Підприємницький договір відображає згоду сторін стосовно безпосереднього здійснення певної підприємницької діяльності в певній організаційно-правовій формі. Підприємницьких договорів є багато, вони відокремлюються за сферами діяльності, документально оформлюють взаємовідносини щодо внутрішньогосподарської та зовнішньоекономічної діяльності.

Оскільки сутність переважної більшості договорів зрозуміла, буде доцільним розглянути лише договори, які обов'язкові для функціонування туристичної галузі і вимагаються Законами «Про туризм» та «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [3; 12]. Для здійснення діяльності туристичне підприємство укладає угоди (договори) з іншими організаціями, підприємствами, приватними підприємцями, які беруть участь у формуванні і просуванні туристичного продукту, зі споживачами туристичного продукту (туристами). Розглянемо деякі з них.

При організації туристичної діяльності й відсутності при цьому власної матеріальної бази, суб'єкт туристичної діяльності повинен укласти письмову угоду з постачальниками і підрядниками – вітчизняними і зарубіжними партнерами, які забезпечать туристів необхідними умовами розміщення і харчування, засобами транспорту, організацією екскурсій і відпочинку. Угода (контракт) про співпрацю між суб'єктом туристичної діяльності та іншими організаціями, які беруть участь в обслуговуванні туристів, резидентами і нерезидентами, повинна відповідати вимогам Цивільного кодексу України [1] і обов'язково вмещувати повну інформацію про надання послуг, вимогам щодо забезпечення захисту і безпеки туристів, їх майна в Україні та за кордоном, визначати відповідальність сторін за якість надання туристичних послуг. Під час укладання договорів реалізації турів визначаються обов'язки сторін в оформленні туристичних документів (ваучер, угода з туристом, угода про страхування). У відповідності з укладеними угодами суб'єкта туристичної діяльності розробляються програми турів і складаються калькуляції на кожен туристичну поїздку. До угод (контрактів) партнери додають зразки своїх туристичних ваучерів. Туристичний ваучер (путівка) – документ, що підтверджує статус особи або групи осіб як туристів, оплати послуг чи її гарантію і є підставою для отримання туристом або групою туристів туристичних послуг. Ваучер є фінансовим документом, необхідним для здійснення розрахунків між направляючими та приймаючими туристичними підприємствами. Бланк ваучера єдиний по формі як для туриста, який здійснює подорож індивідуально, так і для групи туристів. До ваучера на групу туристів додається список туристів, завірений печаткою направляючого туристичного підприємства. Ваучер є документом суворого обліку. Порядок оформлення та використання ваучера затверджується Міністерством культури та туризму України.

Інформація про кількість реалізованих ваучерів і напрямки руху туристів у відповідності з такими ваучерами подається суб'єктами туристичної діяльності разом зі статистичним звітом за формою № 1-ТУР (річна), за формою № 1-Тур (к) (за півріччя та 9 місяців). Звіти за формою № 1-ТУР, № 1-Тур (к) готують відповідальні особи туристичних підприємств, фізичні особи, які зареєстровані в установленому законодавством порядку і здійснюють діяльність, пов'язану з наданням туристичних послуг. Звіт за формою № 1-ТУР (к) подається до 10 липня та 10 жовтня суб'єктами туристичної діяльності в Криму – Мініс-

терству курортів і туризму Автономної Республіки Крим, на інших територіях – відповідно структурним підрозділам обласних, Київської і Севастопольської державних адміністрацій. Звіт за формою № 1-ТУР подається в ті ж інстанції до 10 січня наступного за звітним року.

Не менш важливі угоди зі страховими компаніями. Згідно з положенням статті 17 Закону «Про туризм», страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) обов'язкове і здійснюється суб'єктами туристичної діяльності на основі угод зі страховими компаніями, які мають право на здійснення такої діяльності. Компенсація шкоди, заподіяної життю чи здоров'ю туриста або його майну, провадиться у порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Наступний вид договорів, які є обов'язковими, а порядок укладання передбачений Законом України «Про туризм» [3], – це договори про надання туристичних послуг, які укладаються між суб'єктами туристичної діяльності та споживачами туристичного продукту. Договір (контракт) укладається в письмовій формі і повинен визначати обсяг, умови та якість надання послуг, порядок оплати та розрахунків, термін дії, права та обов'язки сторін, їх відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору. Договір між суб'єктом туристичної діяльності і туристом або групою туристів вважається укладеним з моменту оплати вартості туру та видачі туристу чи керівнику групи туристичного ваучера. При виникненні будь-яких договірних відносин у сторін виникають права та обов'язки. Знання прав і обов'язків суб'єктами туристичної діяльності і споживачами туристичних послуг (туристами) допоможе уникнути проблем під час відпочинку. Від правильності укладання такого договору значною мірою залежатиме й майбутній відпочинок туриста.

Туристичні договори розподіляються на договори на туристичне, екскурсійне та готельне обслуговування. Договір на туристичне обслуговування – це договір, відповідно до якого туроператор або турагент надає за замовленням туриста за обумовлену плату комплекс туристичних послуг (туристичний продукт). Договір на туристичне обслуговування укладається в письмовій формі. Він може також укладатися шляхом видачі ваучера і навіть в електронній формі. До моменту укладення договору на туристичне обслуговування туроператор або турагент повинен надати туристу інформацію про:

1) основні вимоги пропонованих до оформлення виїзних/в'їзних документів (паспорт, дозвіл (віза) на в'їзд/виїзд до країни тимчасового перебування), в тому числі інформацію щодо строків їх оформлення;

2) медичні застереження стосовно здійснення туристичної поїздки, в тому числі протипоказання через певні захворювання, особливості фізичного стану (фізичні вади) і вік туристів;

3) туроператора (турагента), його місцезнаходження та поштові реквізити, наявність ліцензії на здійснення туристичної діяльності, сертифікатів відповідності тощо;

4) розмір фінансового забезпечення туроператора чи турагента на випадок його неплатоспроможності чи банкрутства та кредитну установу, що надала таке забезпечення.

Як туроператор або турагент, так і турист можуть вимагати внесення змін у договір або розірвання договору у зв'язку з істотними змінами обставин, з яких вони виходили при укладенні договору. До істотних змін обставин належать:

1) погіршення умов подорожі, зміна термінів подорожі;

2) непередбачене підвищення транспортних тарифів;

3) введення нових або підвищення чинних ставок податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

4) різка зміна курсу національних валют;

5) інші підстави – за домовленістю сторін.

Турист має право відмовитися від виконання договору до початку подорожі за умови відшкодування туроператору або турагенту фактично понесених ним витрат за послуги, надані до цього повідомлення. Туроператор або турагент має право відмовитися від виконання договору лише за умови повного відшкодування туристові збитків, заподіяних внаслідок розірвання договору, крім випадку, коли це відбулося з вини туриста. Наявність понесених збитків має бути підтверджена туристом. Зміна ціни туристичного продукту, погодженої сторонами, можлива лише у випадках, передбачених договором, і тільки через істотну зміну обставин, перелічені вище, але не пізніше ніж за 10 днів до початку туристичної подорожі – у випадку, якщо її тривалість становить понад 10 днів, за 5 днів – якщо її тривалість становить від 2 до 10 днів, за 48 годин – якщо її тривалість становить один день. При цьому збільшення ціни туристичного продукту не може перевищувати 5 відсотків його первинної ціни. У разі перевищення ціни туристичного продукту більш, ніж на 5 відсотків первинної ціни, турист має право відмовитися від виконання договору, а туроператор (турагент) зобов'язаний повернути йому всі раніше сплачені кошти. Туроператор та турагент можуть у договорі з туристом обмежити свою відповідальність розміром подвійної плати вартості туристичного продукту (туристичних послуг), якщо вони несуть перед туристом одноособову відповідальність за шкоду, що може виникнути внаслідок дій (бездіяльності) одного з виконавців обумовлених договором послуг.

Договір на екскурсійне обслуговування є договором, згідно з яким суб'єкт туристичної діяльності за встановлену плату надає екскурсанту обслуговування, істотною частиною якого є послуги екскурсовода (гіда-перекладача) загальною тривалістю щонайбільше 24 години. Такі послуги не включають у себе послуги з розміщення. Договір на екскурсійне обслуговування також може укладатися шляхом видачі ваучера. Особа, що надає екскурсійні послуги, зобов'язана до укладення договору на екскурсійне обслуговування надати екскурсанту всю необхідну й достовірну інформацію щодо екскурсійного обслуговування, його видів та особливостей, кваліфікації екскурсовода, про порядок і строки оплати екскурсійних послуг, а також надати екскурсанту на його прохання будь-яку іншу інформацію з питань екскурсійного обслуговування.

Договором на готельне обслуговування є договір, відповідно до якого одна сторона (готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення) надає за дорученням іншої сторони (проживаючого) оплатні послуги з тимчасового проживання (ночівлі) у спеціально обладнаному житловому приміщенні (номері), а також виконує або організовує виконання інших визначених договором послуг, пов'язаних із тимчасовим проживанням. До послуг, пов'язаних із тимчасовим розміщенням, належать послуги з обслуговування житлового приміщення (номера), харчування (ресторанного обслуговування), зі збереження майна та багажу проживаючого, а також інші послуги, що надаються залежно від категорії готелю. Договір на готельне обслуговування укладається як шляхом підписання письмового документу, так і шляхом прийняття готелем заявки на бронювання за допомогою поштового, телефонного чи іншого зв'язку, що дозволяє достовірно встановити особу, від якої надходить заявка. У разі прийняття заявки, договір на готельне обслуговування вважається укладеним з моменту отримання підтвердження готелю про прийняття замовлення та вказівки можливого початку надання готельного обслуговування з визначеного часу.

Відносинам комерційного посередництва (агентським відносинам) у сфері господарювання та відповідним договорам, що їх оформляють, безпосередньо

присвячено гл. 31 Господарського кодексу [6] України та ст. 243 Цивільного кодексу України [5] щодо комерційного представництва. Також на загальному рівні відповідні відносини регулює гл. 68 Цивільного кодексу України [1]. Як йдеться у ст. 295 Господарського кодексу України [6], комерційним посередництвом (агентською діяльністю) є підприємницька діяльність, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє. Така діяльність охоплюється більш широкою загальноцивільною категорією «доручення» (ч. 2 ст. 305 Господарського кодексу України [6]) зі специфікою, обумовленою, зокрема, сферою існування агентських відносин – підприємницька діяльність, сферою застосування – надання послуг в укладенні угод та іншими чинниками, про що йдеться далі. Тому на таку діяльність, як вже зазначалося вище, поширюються загальні положення Цивільного кодексу України [5], що регулюють відносини доручення, та спеціальні положення Господарського кодексу України [6] щодо відносин доручення (або термінологією Господарського кодексу України – агентських відносин).

Згідно зі ст. 297 Господарського кодексу України [6], за агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок. Сферою застосування агентських договорів є винятково господарська (підприємницька) діяльність. Агентський договір укладається в письмовій формі і є консенсуальним. Він повинен визначати сферу, характер і порядок виконання комерційним агентом посередницьких послуг, права та обов'язки сторін, умови і розмір винагороди комерційному агенту, строк дії договору, санкції у разі порушення сторонами умов договору, інші необхідні умови, визначені сторонами. За змістом ч. 3 ст. 297 Господарського кодексу України [6], агентським договором повинна бути передбачена умова щодо території, в межах якої комерційний агент здійснює діяльність, визначену угодою сторін. У разі, якщо територію дії агента в договорі не визначено, вважається, що агент діє в межах території України.

Висновки

Практика відпрацювання наведених у статті питань на базі товариства з обмеженою діяльністю «Туристична агенція «ПАРАДІЗ» дозволяє зробити наступні висновки та пропозиції в частині створення юридичного модуля:

1. Потрібно систематичне вивчення та моніторинг законодавства у сфері туризму.

2. Необхідно створити процедурний модуль: розробка та оформлення документів для отримання дозвільних документів (довідки, ліцензії, сертифікати).

Основні повноваження юриста:

постійно розробляє та бере участь у розробці документів правового характеру; приділяє особливу увагу розробці установчих документів, реєстрації підприємств, взаємодії з державними службами, роботі із заборгованістю та претензійно-позовній діяльності;

оформлює відповідно до встановленого порядку матеріали про притягнення працівників до дисциплінарної і матеріальної відповідальності;

бере участь у роботі з укладення господарських договорів (про надання туристичних послуг, на екскурсійне обслуговування, агентські договори, зовнішньоекономічні контракти і т.д.), у проведенні їх правової експертизи, розробці умов колективних договорів і галузевих тарифних угод;

проводить роботу із систематизованого обліку і збереження чинних зако-

нодавчих нормативних актів, оцінює їх скасування, внесення до них змін та доповнень;

здійснює інформування працівників про чинне законодавство і зміни в ньому, ознайомлює посадових осіб установи з нормативно-правовими актами, що стосуються їх діяльності;

консультує працівників з організаційно-правових та інших юридичних питань, готує висновки, сприяє в оформленні документів і актів майнового характеру.

У процесі відпрацювання практичних питань авторами був зроблений аналіз фірми, здійснена оцінка її внутрішнього та зовнішнього середовища. Були виявлені певні недоліки під час складання туристичного договору, а саме: щодо умов відповідальності сторін, недоцільності прописаних у договорі умов розрахунків, відсутності загальної суми контракту. Адже організація туристичної діяльності, як і господарювання в усіх сферах підприємництва, базується виключно на договірних взаємовідносинах. Договір – це форма документального закріплення партнерських зв'язків, яка опосередковує взаємини в процесі виробництва і реалізації продукції чи надання різноманітних послуг. Отже, при реалізації туристичних послуг суб'єкт туристичної діяльності повинен обов'язково укласти письмову угоду з постачальниками і підрядниками – вітчизняними і зарубіжними партнерами, які забезпечать туристів необхідними умовами розміщення і харчування, засобами транспорту, організацією екскурсій і відпочинку. Угода (контракт) про співпрацю між суб'єктом туристичної діяльності та іншими організаціями, які беруть участь в обслуговуванні туристів, резидентами і нерезидентами, повинна відповідати вимогам чинного законодавства України і обов'язково вміщувати повну інформацію про надання послуг, вимогам щодо забезпечення захисту і безпеки туристів, їх майна в Україні та за кордоном, визначати відповідальність сторін за якість надання туристичних послуг.

Список використаних джерел

1. Кравчук В. Застава корпоративних прав / В. Кравчук // Юридичний радник. – №1(3)-2005. – С. 9-18.
2. Січевлюк В.А. Реалізація корпоративних прав господарських товариств через договори застави / В.А. Січевлюк // Вчені записки Університету «КРОК». – Випуск двадцятий у 3-х томах. – Том II. Серія «Економіка». – Київ. – 2009. – С. 81-90.
3. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 324/95 ВР.
4. Гаазька міжпарламентська конференція з туризму 10-14 квітня 1989 р./ К.Г. Борисов // Международный туризм и право. – М.: НИМП, 1999. – С. 220-241.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №40-44. – Ст. 356.
6. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.
7. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №30. – Ст. 379.
8. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 18. – Ст. 101.
9. Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №18. – Ст. 78.

10. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
11. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49. — Ст. 682.
12. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 36. — Ст. 299.